

معرفی کتاب

کوچ‌نشینی در ایران (پژوهشی درباره ایلات و عشایر)

◀ نویسنده: دکتر سکندر امان‌اللهی بهاروند

◀ انتشارات: آگاه

◀ محل چاپ: تهران

◀ سال انتشار: ۱۳۶۰

◀ نوبت چاپ: هفتم - ۱۳۸۸

◀ تعداد صفحات: ۳۱۸ صفحه

◆ در مقدمه کتاب آمده است:

زندگی کوچ‌نشینی در ایران، سابقه‌ای کهن دارد و کوچ‌نشینان همیشه نقش مهمی در تاریخ این مملکت داشته‌اند. اما با این حال تاکنون، آنگونه که باید و شاید شناخته نشده‌اند. اصولاً بررسی و شناخت کوچ‌نشینان از چند جهت درخور اهمیت است: اول اینکه فرهنگ و سنن کهن را پاسداری کرده، و آداب و رسوم باستانی را نگه داشته‌اند. چنانکه راه و روش زندگی کوچ‌نشینان کنونی، با راه و روش زندگی نیاکان چند هزار سال پیش ما، تفاوت چندانی ندارد. از این رو شناخت زندگی کوچ‌نشینان مورد توجه باستان‌شناسان، مورخان و مردشناسان است. زیرا مطالعه زندگی آن‌ها راه‌گشایی برای پی‌بردن به چگونگی روند تکامل اجتماعی - فرهنگی با محیط زیست است. بنابر این بررسی چنین سازشی به شناخت کلی و فرهنگ انسان کمک می‌کند. سوم اینکه کوچ‌نشینان از نظر اقتصادی درخور اهمیت هستند. زیرا آن‌ها سالانه مقدار قابل توجهی گوشت، لبنیات و سایر فرآورده‌های دامی را به شهرنشینان عرضه کرده، و از این راه قسمت مهمی از نیازهای آن‌ها را برآورده می‌کنند. از این رو شناخت درست از فعالیت‌های اقتصادی - اجتماعی آن‌ها برای برنامه‌ریزان ضروری است. چنانکه با برنامه‌های درست می‌توان سطح تولید آن‌ها را بالا برد و در نتیجه از وابستگی به کشور بیگانه کاست. کتاب کوچ‌نشینی در ایران با هدف یا انگیزه ارائه تصویری کلی از وضع اقتصادی، اجتماعی و سیاسی کوچ‌نشینان نوشته شده و با ارائه تعریفی از کوچ‌نشینی به عنوان «زندگی کوچ‌نشینی آن نوع زندگی است که در آن انسان از راه پرورش حیوانات و معمولاً با

برخورداری از فرآورده‌های کشاورزی زیست می‌کند و در پی چراگاه‌های طبیعی سالیانه از محلی به محل دیگر کوچ می‌کنند.» مجموعه افراد و گروه‌هایی که با عناوینی مانند عشایر، کوچ‌نشین، ایلیاتی، بیابانگرد، گله‌دار، گلونه، مالدار، چادرنشین و غیره در کشور زندگی می‌کنند را در جرگه کوچ‌نشینان قرار داده است.

کوچ‌نشینی در ایران یکی از نخستین کتاب‌های نوشته شده درباره عشایر کوچنده ایران است که حاوی اطلاعات جامعی درباره ابعاد مختلف زندگی عشایر است که بخش زیادی از آن‌ها برای اولین بار به صورت منظم تدوین و در این کتاب درج شده است. به همین خاطر هم در حوزه‌های عمومی شناخت ایلات و عشایر مورد اقبال قرار گرفته و هم اینکه طی سه دهه گذشته به عنوان یکی از منابع کلاسیک برای دانشجویان رشته‌های جامعه‌شناسی، مردم‌شناسی، جغرافیا و سایر رشته‌های دانشگاهی و پژوهش‌های علمی مرتبط با جامعه عشایری مطرح بوده و از زمان انتشار تا سال ۱۳۸۸ و در هفت نوبت تجدید چاپ شده است.

◆ کتاب کوچ‌نشینی در ایران در ۱۳ فصل به شرح زیر تدوین و چاپ شده است.

◀ فصل اول: پژوهش‌های مردم‌شناسی درباره کوچ‌نشینی.

◀ فصل دوم: پیدایش زندگی کوچ‌نشینی.

◀ فصل سوم: پراکندگی کوچ‌نشینان.

◀ فصل چهارم: مبانی اکولوژیکی کوچ‌نشینی.

◀ فصل پنجم: اقتصاد کوچ‌نشینان ایران.

◀ فصل ششم: همسرگزینی.

◀ فصل هفتم: خانواده.

◀ فصل هشتم: واحدهای اجتماعی فوق خانوار.

◀ فصل نهم: قشربندی اجتماعی در گذشته و حال.

◀ فصل دهم: نظام سیاسی کوچ‌نشینان.

◀ فصل یازدهم: تعلیم و تربیت.

◀ فصل دوازدهم: بحران زندگی کوچ‌نشینی.

◀ فصل سیزدهم: مسائل عمرانی و رفاهی کوچ‌نشینان.

بخش پایانی کتاب حاوی تصاویری از زندگی عشایر مختلف کشور، کتب و منابع فارسی درباره کوچ‌نشینان ایران و منابع خارجی درباره کوچ‌نشینان جهان و ایران تا زمان انتشار کتاب بوده که اطلاعات ذی‌قیمتی درباره شناخت ویژگی‌های کلی کوچ‌نشینان جهان و ایران است. نهایتاً اینکه درج فهرست اعلام به تفکیک نام اشخاص، فهرست قبایل و طوایف و نژادها، و فهرست اصطلاحات خاص کوچ‌نشینی می‌باشد که مطالعه و رجوع به بخش‌های مورد نظر مطالعه‌کنندگان را آسان می‌سازد.